

Vides en crisi(s). Ètica, recerca i creativitat. Transformem el present, construint el futur

Lives in crisis. Ethics, research and creativity. We transform the present by constructing the future

Pepita Vergara Beltrán i Carlos Alarcón Zwirnmann ¹

L'any 1997 el Col·legi d'Educatores i Educadors Socials de Catalunya, (CEESC), el Col·legi Oficial de Psicologia de Catalunya (COPC) i el Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya (COTSC) van organitzar conjuntament les primeres Jornades de Serveis Socials d'Atenció Primària.

Aquestes jornades s'han fet bianualment i s'han convertit en un espai de referència per a la formació i el debat professional en l'àmbit dels Serveis Socials Bàsics (SSB) de Catalunya.

Cada edició de la Jornades ha respost a un lema consensuat pels comitès Organitzador, Científic, Assessor i Institucional. Aquest 2014 era la desena edició i els col·legis s'han marcat un nou repte: oferir el primer Congrés de SSB.

Així, els dies 22, 23 i 24 d'octubre es va celebrar al barri de Sant Andreu, a la seu de la fàbrica Fabra i Coats, rehabilita-

da recentment, el primer Congrés de Serveis Socials Bàsics, que aquesta vegada ha estat liderat pel Col·legi d'Educatores i Educadors Socials amb el lema *Vides en crisi(s). Ètica, recerca i creativitat. Transformem el present, construint el futur.*

El Congrés es va plantejar al voltant de tres eixos: Ètica, Recerca i Creativitat, que durant tres dies ens van permetre aturar-nos i reflexionar sobre la nostra situació professional en el moment de crisi actual envers aquests eixos.

El Congrés s'inicià amb l'acte institucional d'inauguració, que comptà amb l'assistència de les autoritats, representants de la Generalitat de Catalunya, l'Ajuntament de Barcelona i la Diputació de Barcelona i el màxims responsables dels col·legis organitzadors, i amb més de 500 inscripcions. La degana del Col·legi de Treball Social, Núria Carrera, en la seva intervenció ens va instar a mantenir el sistema de

Per citar l'article: VERGARA BELTRÁN, Pepita i ALARCÓN ZWIRNMANN, Carlos. Vides en crisi(s). Ètica, recerca i creativitat. Transformem el present, construint el futur. *Revista de Treball Social*. Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya, desembre 2014, n. 203, pàgines 169-171. ISSN 0212-7210.

¹ Membres de l'equip de redacció de la RTS.

benestar social, avui greument amenaçat des de l'ètica i el compromís, creant vincles amb la ciutadania i els polítics i incorporant el saber de les persones a l'expertesa professional en la intervenció social.

La primera conferència, *Cuestiones éticas en los servicios sociales*, a càrrec de Maria Jesús Úriz Pemán, del Departament de Treball Social de la Universitat Pública de Navarra, ens introduí en l'eix del dia: L'ÈTICA. L'autora ens va portar a reflexionar sobre els principis ètics bàsics de la intervenció social, desgranant els aspectes del Codi ètic del treball social per arribar al diagnòstic dels dilemes ètics que ens trobem els professionals en la nostra tasca diària, on l'impacte de la crisi i els seus efectes (pobresa i exclusió social, augment de desigualtats, atur, dependència...) aguditzen aquests dilemes que en l'actualitat es mouen principalment sobre tres eixos: autonomia de la persona, confidencialitat de les dades, i la responsabilitat que tenim els professionals de promoure la justícia social, encoratjant-nos a ser "activistes ètics" i a situar l'ètica en el centre de les intervencions professionals tant a nivell institucional com interprofessional.

Al llarg d'aquest primer dia els congressistes es van distribuir en tres espais, en els quals tingueren lloc nou taules, totes al voltant de la reflexió ètica en la nostra feina (codis deontològics dels diferents col·legis professionals, tractament de la informació a les xarxes socials i els mitjans de comunicació, als serveis socials bàsics, decisions ètiques davant de casos pràctics...).

El segon dia, l'eix de la RECERCA quedà emmarcat amb la conferència *Investigación y conocimiento para la intervención social: tareas pendientes*, a càrrec de Fernando

Fantova, consultor social, que d'una manera amena ens va captivar amb el seu discurs provocador, fent èmfasi en diferents aspectes. D'una banda, la importància de crear sinèrgies entre els diferents tipus de coneixement (filosòfic, científic, tecnològic, el saber fer i la innovació) per tal de superar la fragmentació en què ens trobem sovint.

De l'altra, va fer una revisió de la definició de l'objecte dels serveis socials i va proposar que aquest hauria de ser la **interacció** en una doble vessant: autonomia funcional de la persona (capacitat per desenvolupar-se) i la integració relacional (creació de vincles). Fantova ens convidà a superar la idea dels serveis socials com a "camió escombra" de la resta de sistemes de protecció social i reivindicà la necessitat de posicionar-los com a serveis d'alt valor afegit per a tota la població i com a sector d'activitat econòmica.

En últim lloc ens va proposar de manera provocadora "trair" certes idees profundament instal·lades en el nostre món mental i que considera obstacles per a la recerca i el coneixement en la intervenció social: la idea que ens ocupem de la globalitat (holística, integral, transversal, complexa) de la persona, que la nostra activitat té a veure amb la transformació, el canvi, o que treballem només amb col·lectius vulnerables.

Com el dia anterior, les taules es distribuïren en els tres espais, on es van presentar projectes i recerques des dels serveis socials, i la manera com s'enfronten els professionals a la recerca en diferents àmbits.

A la tarda, l'èmfasi es va situar en l'avaluació dels projectes, la revisió sistemàtica de la literatura científica, i les decisions

basades en l'evidència. Es va subratllar la importància de l'avaluació i el diferents tipus. Va quedar palesa la necessitat de trencar amb la fragmentació actual entre la intervenció i la recerca per tal de ser generadors de coneixement.

El tercer i últim dia la conferència de cloenda, *Serveis Socials: la dimensió ideològica i política*, a càrrec de Begoña Roman, professora d'Ètica a la Facultat de Filosofia de la Universitat de Barcelona, posà el colofó al Congrés.

En primer lloc, Roman va abordar alguns dels canvis més importants que al seu parer afecten els serveis socials, i remarcà la idea que ens trobem en un canvi d'època. Alguns dels canvis que va assenyalar són que ens trobem que hi ha una dissonància entre els drets i capacitats de les persones i la realitat dels serveis socials: moltes lleis però no es compleixen, el familisme, o els riscos dels propis professionals (por a l'usuari, por a l'organització, *burnout*), entre d'altres.

Va subratllar que ens trobem en un moment d'involució històrica, davant d'una realitat assistencialista que creïem superada i això ens desmoralitza. Els recursos econòmics són importants però no són el tot. Roman va advocar per superar els criteris economicistes i treballar en la política del reconeixement, no permetre l'oblit de les persones.

Posteriorment va centrar-se en el component ideològic des d'on s'aborda l'acció social, tenint en compte dues aproximacions. En primer lloc la ideologia entesa com "l'ideari" de la intervenció. En segon lloc, i citant Marx, entès com el conjunt d'ide-

es tergiversadores de la realitat amb un desig d'encobriment de l'estructura econòmica i connotacions perverses.

Per últim Roman va fer referència a la qüestió política, fent una reivindicació del component polític de la societat civil i demanant per aquesta la recuperació de la gestió de l'espai públic.

La creativitat va estar present durant els tres dies en forma d'espectacles lúdics: teatre, poesia, contes, poemes, actes lligats a la realitat professional i d'acord amb els eixos i el treball dut a terme al congrés.

Un altre aspecte creatiu i molt interessant va ser la Relatoria Visual, per recollir el contingut de totes les exposicions dels diferents espais del congrés. D'una ullada es poden veure de manera gràfica i divertida els aspectes més rellevants de cada espai.

L'acte de cloenda va comptar amb la participació de responsables dels tres col·legis organitzadors. S'hi va donar lectura a un manifest conjunt en relació amb l'ocupació i actes incívics ocorreguts en un centre de serveis socials del districte de Nou Barris de Barcelona durant la celebració del congrés. S'hi mostrava el reconeixement tant als professionals com als moviments socials, i es va deixar palès la incapacitat de resposta dels circuits i sistemes institucionals per garantir els drets de les persones i els mínims per a una vida digna.

La celebració del 1r Congrés de SSB va suposar un pas més en la consolidació d'una col·laboració entre els tres col·legis organitzadors, que dura ja molts anys i que continua enfortint-se i fent-se més sòlida.